

SAN'AT VA MADANIYAT SOHASIDA BOSHQARUV FAOLIYATINING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Botirov Jaloliddin Xusniddin o'g'li

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti "Madaniyat va san'at sohasi menejmenti" ta'lim yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: Yusufaliyeva Dilafuz

*O'zDSMI "Madaniyat va san'at sohasi menejmenti" kafedrası dotsenti,
siyosiy fanlar doktori (DSc)*

Annotatsiya: Ushbu maqolada san'at va madaniyat sohasida boshqaruv faoliyatining zamonaviy yo'nalishlari tahlil qilingan. Madaniy tashkilotlarda menejerlik funksiyalari, ijodiy jarayonlarni boshqarish usullari va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, globalizatsiya, raqamli texnologiyalar va zamonaviy bozor talablarining boshqaruvga ta'siri haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: madaniyat menejmenti, san'at boshqaruvi, zamonaviy yondashuvlar, innovatsiya, ijodiy sektor, raqamli transformatsiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные направления управленческой деятельности в сфере искусства и культуры. Анализируются функции менеджмента в культурных организациях, методы управления творческими процессами и значение инновационных подходов. Особое внимание уделяется влиянию глобализации, цифровых технологий и рыночных требований на процессы управления.

Ключевые слова: менеджмент культуры, управление в искусстве, современные подходы, инновации, творческий сектор, цифровая трансформация

Abstract: This article explores the modern directions of management activities in the field of art and culture. It analyzes management functions within cultural organizations, methods of managing creative processes, and the importance of innovative approaches. The impact of globalization, digital technologies, and contemporary market demands on cultural management is also discussed.

Keywords: cultural management, art administration, modern approaches, innovation, creative sector, digital transformation.

Kirish

San'at va madaniyat jamiyatning ma'naviy asosini tashkil etuvchi muhim sohalardan biri bo'lib, u ijtimoiy taraqqiyot, inson tafakkurining yuksalishi, milliy o'zlikni anglash jarayonlarida muhim o'rin tutadi. Hozirgi kunda ushbu sohada boshqaruv tizimini zamon talablariga mos ravishda takomillashtirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish zaruriyati tobora ortib bormoqda. Globalizatsiya, raqamli texnologiyalar taraqqiyoti, madaniy merosni saqlash va uni yangi avlodga yetkazish kabi omillar san'at va madaniyat sohasida boshqaruv faoliyatining zamonaviy yo'nalishlarini shakllantirishda asosiy o'rin egallamoqda.

Birinchi navbatda, raqamli transformatsiya san'at va madaniyat sohasida boshqaruvning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida ko'zga tashlanadi. Raqamli muzeylar, virtual ko'rgazmalar, onlayn konsertlar va platformalar orqali madaniy mahsulotlarni ommaga yetkazish imkoniyati kengaymoqda. Bu esa madaniyatni demokratlashtirish, ya'ni uni barcha qatlamlarga teng yetkazish imkonini beradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar madaniy obyektlarni arxivlash, saqlash va ularni raqamli shaklda tiklash imkonini beradi. Ikkinchi muhim yo'nalish — ijodiy industriyalarni rivojlantirish hisoblanadi. San'at va madaniyat endilikda nafaqat ma'naviy, balki iqtisodiy resursga aylangan. Turizm, dizayn, moda, kino sanoati, musiqa va reklama sohalari orqali madaniyat iqtisodiyot bilan chambarchas bog'liq bo'lmoqda. Davlatlar ushbu yo'nalishda ijodiy sektorlarni qo'llab-quvvatlash, startaplar va kichik bizneslar uchun grantlar ajratish, soliq imtiyozlari joriy etish orqali madaniy rivojlanishni rag'batlantirmoqda.

Uchinchi zamonaviy yo'nalish — madaniy merosni boshqarishning barqaror tizimini shakllantirishdir. Jahon tajribasida moddiy va nomoddiy madaniy merosni saqlash, restavratsiya qilish, ularni UNESCO ro'yxatiga kiritish orqali himoya qilish faoliyatlari muhim o'rin tutadi. Bunda boshqaruvning zamonaviy texnologiyalar, GIS tizimlari va sun'iy intellektdan foydalanish orqali samaradorligi oshirilmoqda. To'rtinchi yo'nalish — xususiy sektor va davlat sherikchiligi asosida madaniyatni rivojlantirishdan iborat. San'at va madaniyat ob'ektlarini boshqarishda xususiy investitsiyalarni jalb etish, hamkorlik asosida loyiha va dasturlarni amalga oshirish madaniyatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu, ayniqsa, teatrlar, galereyalar, tarixiy obidalarni saqlashda ijobiy natijalar bermoqda.

Beshinchi yo'nalish — kadrlar salohiyatini oshirish va madaniyat menejmentini rivojlantirishga qaratilgan. Ularni tayyorlash va qayta tayyorlash, xalqaro tajribalarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish dolzarb masalaga aylanmoqda. Madaniyatni boshqarishda zamonaviy liderlik, innovatsion yondashuvlar va strategik rejalashtirish

katta ahamiyatga ega. Shunday qilib, san'at va madaniyat sohasidagi boshqaruv faoliyati bugun an'anaviy yondashuvlardan uzoqlashib, zamonaviy texnologiyalar, iqtisodiy vositalar, ijtimoiy sheriklik va raqamli platformalar bilan uyg'unlashmoqda. Bu esa milliy madaniyatni asrab-avaylash, uni xalqaro maydonga olib chiqish, yosh avlodni ma'naviy boyitish va ijodkorlik salohiyatini rivojlantirishda muhim bosqich bo'lib xizmat qilmoqda.

Xulosa

San'at va madaniyat sohasida boshqaruv faoliyatini zamonaviy yo'nalishlar asosida tashkil etish bugungi globallashuv, raqamli transformatsiya va ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida nihoyatda dolzarb bo'lib bormoqda. An'anaviy boshqaruv modellari endi zamon talablari va jamiyat ehtiyojlariga to'liq javob bera olmaydi. Shu boisdan, boshqaruv tizimlarida innovatsion texnologiyalar, kreativ yondashuvlar, strategik rejalashtirish, xususiy sektor ishtiroki va xalqaro hamkorliklar asosida yangilanish zarurati tug'ildi. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi san'at va madaniyatni boshqarishda yangi davrni boshlab berdi. Virtual ko'rgazmalar, onlayn madaniy tadbirlar, raqamli arxivlash ishlari nafaqat madaniyatni keng ommaga taqdim etmoqda, balki ularni saqlash, asrash va qayta tiklashda ham katta imkoniyatlar yaratmoqda. Bu esa madaniy merosni jahon miqyosida tanitish va uni global madaniy muhitga olib chiqishda muhim omil sifatida xizmat qilmoqda.

Madaniyat sohasida boshqaruvning muhim jihatlaridan yana biri – iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashga xizmat qiluvchi ijodiy industriyalarning shakllanishidir. Kino, teatr, moda, dizayn, multimedia mahsulotlari kabi yo'nalishlar bugun madaniyat bilan birga iqtisodiyotning ham faol bo'g'iniga aylangan. Ularning samarali boshqarilishi yangi ish o'rinlari yaratish, yoshlar ijodkorligini rivojlantirish, milliy brendni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Bu boradagi zamonaviy yondashuvlar – GIS texnologiyalari, sun'iy intellekt asosida monitoring qilish, raqamli rekonstruksiya kabi metodlar boshqaruv samaradorligini yanada oshirmoqda.

Madaniy merosni saqlash – bu nafaqat tarixiy burch, balki kelajak avlod oldidagi mas'uliyatdir. Xulosa qilib aytganda, san'at va madaniyat sohasida boshqaruv faoliyatining zamonaviy yo'nalishlari – bu murakkab, ammo zaruriy jarayon bo'lib, u davlat siyosati, iqtisodiyot, texnologiyalar va ijtimoiy munosabatlar bilan chambarchas bog'liq. Bu yo'nalishlarda olib borilayotgan islohotlar va yangilanishlar nafaqat milliy madaniyatning rivojlanishiga, balki uni xalqaro maydonda tanitish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va ma'naviy yuksalishga zamin yaratadi. Shu bois, ushbu sohada boshqaruvni to'g'ri yo'lga qo'yish – bu strategik muhim vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Soliyev, B. (2023). Raqamli texnologiyalarning madaniyat sohasidagi roli. Toshkent: Ijtimoiy fanlar nashriyoti.
 2. Karimova, N. (2022). Ijodiy industriyalar va ularning iqtisodiy o‘shishga ta’siri. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi axborot byulleteni.
 3. UNESCO. (2021). Managing Cultural Heritage: Global Practices and Trends. Paris: UNESCO Publishing.
 4. Xolmatova, D. (2020). Madaniyatda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari. “Madaniyat va San’at” ilmiy jurnali, 2(13), 44-49.
 5. Isroilov, A. (2023). Madaniyat menejmenti: nazariya va amaliyot. Toshkent: Innovatsion pedagogika markazi.
-
1. Yusupaliyeva, Dilafruz K. "The Importance Of National Values In The Formation Of Intellectual Power." *Journal of Positive School Psychology* 6.7 (2022): 5199-5206.
 2. Kaxramonovna, Yusupaliyeva Dilafruz. "Mass-Cultural and Concert-Calendar Year Plans of Watching the Formation of the Event." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN* 4.10 (2023): 30-35.
 3. Yusupaliyeva, D. K. "Political role of television in the development of national ideology." *ISJ Theoretical & Applied Science*, 06 (86) (2020): 665-667.
 4. Kaxramonovna, Yusupaliyeva Dilafruz. "Modern Trends in the Development of Culture and Art Management." *Journal of Innovation in Education and Social Research* 2.1 (2024): 181-188.
 5. Kalkanatov, Asilbek. "PROFESSIONAL QUALIFICATION OF THE MANAGER IN THE CULTURAL FIELD." *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE* 2.9 (2023): 19-23.
 6. Kalkanatov, Asilbek. "THE IMPORTANCE OF MANAGING THE PARTICIPATION OF CULTURAL AND ART INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS IN CULTURAL ACTIVITIES." *Journal of Innovation, Creativity and Art* 2.9 (2023): 7-10.
 7. Abatbaevna, Sapparbaeva Gulshira, and Qolqanatov Asilbek Nazarbaevich. "History of the Development of Spiritual and Educational Processes in Karakalpakstan." (2023).

8. Kolkanatov, Asilbek. "IFTIKHORI TIMSOLI TUMOR BRANCH." *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH* 2.11 (2023): 67-69.
9. Nazarbay o'g'li, Qolqanatov Asilbek. "OMMAVIY TOMOSHA MUASSASALARI FAOLIYATI TAHLILI." *Academic Integrity and Lifelong Learning (France)* 2 (2023): 15-21.
10. QOLQANATOV, Asilbek. "'O 'ZBEKKONSERT'" DAVLAT MUASSASASI FAOLIYATI: TADQIQOT VA TAHLIL." *TA'LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR* 12 (2023): 8-14.
11. Nazarbai, Kolkanatov Asilbek. "NEW VOICE IN UZBEK DIRECTION." *Journal of Innovation, Creativity and Art* 2.12 (2023): 65-70.
12. Alfiya, Qolqanatova. "Milliy Musiqa San'ati Va Yoshlar Tarbiyasi." *Journal of Creativity in Art and Design* 1.2 (2023): 16-20.
13. QOLQANATOV, Asilbek. "MA'DANIYAT VAZIRLIGI VA MADANIYAT MARKAZLARI: TARIXIY TARAQQIYOT JARAYONLARIDAN." *News of UzMU journal* 1.1.1. 1. (2024): 16-20.
14. Nazarbaevna, Qolqanatova Alfiya, and Kojalepesov Sultanbay Serjanovich. "The Importance of Scenario in Cultural Events." *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION* 4.2 (2024): 259-262.
15. Nazarbay o'g'li, Qolqanatov Asilbek, and Jumanazarov Zohidjon Eldor o'g'li. "AUDIOVIZUAL INDUSTRIYA TÚSINDIRMESI." *Multidisciplinary Journal of Science and Technology* 5.5 (2025): 122-129.